

CAPVT III.

In quo Synodorum varia genera ponuntur.

QVorum hominum conventum synodus ecclesiastica præ se ferat, satis explicatum arbitror capite superiore. Nunc vocabulum partiendum est, ut singula conciliorum genera quidnam veritatis & auctoritatis habeant, videamus. Et quidem Gratianus 3. dist. cap. *Regula* synodos bifariam partitur, in generales & provinciales. Hac autem divisione, cum præterire aliquid maximum vitium in dividendo sit, unum prætermisum est. Nec enim solum generales & provinciales synodi sunt, sed etiam episcopales. Ita si placet nominemus, fabricemurque si opus erit, verba. Sunt enim rebus novis, ut Cicero tradit, nova ponenda nomina. Quamvis hoc recens quidem illud, sed perceptum tamen usu a nostris, tritumque non a barbaris modo, verum etiam a Latinis. Concilia equidem generalia voco, quæ omnium Christianorum pontificum convocacione celebrantur. Inter multos autem sæpe disceptatum est, an generalis convocacio satis sit, an etiam sit necessaria congregacio generalis. Si enim Summus Pontifex concilium generale indiceret, non congregarentur tamen nisi soli decem ex Italia pontifices, huiusmodi profecto synodus non est cur generalis videatur. At contra, si necesse est episcopos omnes congregari, primum nullum forte in ecclesia tale adhuc concilium fuit, in quod episcopi universi convenerint. Deinde pessimus quisque episcopus, dum non solum per negligentiam, sed per malitiam synodo adesse contempserit, generalem non esse calumniabitur. Et princeps in republica quilibet, si illi synodus displicuerit, interturbare eam minimo negotio poterit, causarique episcopos suos vel morborum vel tumultuum causa concilio interesse non posse. Verum quoniam omnes huiusmodi controversias persequi non est operis instituti, huic quæstioni breviter respondemus. Non satis est quidem ad concilium generale, si evocacio generalis est, quando adeo pau-

patei congregantur, ut maior, meliorque provinciarum pars relicta esse videatur, præsertim si causa legitima sit, cur episcopi synodo non affuerint. At si per malitiam hominum pessimorum una, & item altera provincia desit, non propterea concilii generalis nomen amittitur. Sed ne si per negligentiam quidem aut aliam occasionem quamlibet episcopi aliquot desint, nominis sui iacturam generale concilium faciet, nisi in dubium vertimus an Concilia illa quatuor, Nicænum, Ephesinum, Constantinopolitanum, Chalcedonense, generalia sint. Quamobrem, ut fideles, ita nos hoc loco loquimur, ut synodum generalem omnium episcoporum evocacione legitima finiamus, licet non sit omnium congregacio. Communi enim fidelium sensu agendum est, cum de rebus, vocibusque ecclesiæ loquimur. Idque eodem modo fecerunt sapientes. Nec satis est tamen ad generale concilium evocacio generalis, nisi sit etiam generalis congregacio. Sed ad generalem congregationem, omnium episcoporum congregacio non requiritur. Neque hic definimus nisi id quod frequens in ecclesia est. Scimus enim concilia generalia sine evocacione celebrari aliquando posse, sed id perrarum atque adeo præter artem est. Verum de his postea diligentius. Nunc ad reliquas partes propositæ divisionis revertamur. Provincialia concilia sunt, cum a Metropolitanò, vel Primate omnes unius provinciæ aut etiam regni pontifices evocantur. Episcopalia sunt, synodi sacerdotum, quæ ab episcopis singulis in sua dicecesi haberi modo solent, ob privatas singulorum ecclesiarum causas. Nam synodi huiusmodi præsertim in Hispania non erant in usu olim, nisi ob eam causam, quæ (1) decima octava distinct. capite postremo exprimitur.

Hac divisione posita & omnium assensu approbata, altera assumitur, Conciliorum, sive generalium, sive provincialium, seu episcopalium, quædam esse congregata Romani pontificis auctoritate, alia vero non item. Rursum, alia confirmata ab eodem Romano pontifice, alia vero non ab eo confirmata. Nam concilium Ephesinum secundum, auctore

Leo-

(1) 18. d. cap. propter.

Leone, coactum est quidem, sed non est a Leone aut alio quouis summo pontifice comprobatum. Basiliense quoque Eugenius quartus indixit, nec tamen confirmavit. At Constantiense, quamvis a principio nullius Romani episcopi auctoritate congregatum fuerit, confirmavit illud tamen Martinus quintus, pontifex Maximus. Concilium item Milevitanum, quod & Innocentius & Celestinus probaverunt, sine auctoritate summi pontificis coactum fuit. Cum ergo quam Gratianus duplicem putavit esse rationem, in tres partes distribui debere reperiatur, & singula trium, bis distribuuntur in duas: primum est de generali concilio, sed dupliciter: tum pari ratione de provinciali, post de episcopali differendum.

CAPVT IV.

Vbi conclusiones ponuntur, quibus loci huius auctoritas continetur.

1. Concl. **H**IS sumptis, prima conclusio sit. *Concilium generale, quod auctoritate Romani pontificis nec congregatum, nec confirmatum est, errare in fide potest.* Hanc conclusionem manifeste probat error concilii Ariminensis & Constantinopolitani sub Leone imperatore, quem huius loci auctoritati in quinto argumento cap. primi obiiciebamus. Idipsum quoque ostendit Gratianus decima septima distinct. cap. *Regula*, & cap. *Multis*, Iulii & Pelagii clarissimis testimoniis. Idem definit Damasus in epistola ad Stephanum archiepiscopum, & tria concilia Africana, quæ in epistola ad eundem Damasum hoc ipsum confessa fuerant. Non est quippe verum ratamque concilium, quod auctoritate episcopi Romani caret, quemadmodum non ii solum pontifices, sed concilia etiam ipsa tradiderunt. Tradidit septima synodus action. sexta, tom. primo, & octava synodus action. prima & septima, & synodus Romana sub Symmacho, 96. distinct. cap. *Bene*, & synodus 90. episcoporum sub Damaso, histor. trip. libro quinto,

to, cap. vigesimo nono, & concilium Lateranense sub Leone decimo, sess. undecima, ubi eadem res dicitur in synodo Alexandrina definita. Ita Socrates libro quarto histor. trip. capite nono, tradit regulam ecclesiasticam iubere, ut concilia eiusmodi præter sententiam Romani pontificis non celebrentur. Id quod Iulius in epistola ad Orientales dixit fuisse a Nicæna synodo definitum, & Marcellus in epistola ad Anthiochenos hoc ait apostolos statuisse. Videlicet eiusmodi concilia non solum infirma in ecclesia fuere semper ad fidem veritatis faciendam, sed conventicula propemodum fuere iniquitatis, & tristes atque adeo exitiales exitus habuerunt. Mentiri vero ait Bucerus eos qui affirmant, non licere sine Romani pontificis assensu concilium cogere. Id autem primum Eusebii, & historiarum tripartitarum testimoniis confirmat. Deinde est Canon, inquit, Nicæni Concilii de synodis habendis. Sunt quoque Canones Apostolici, qui quotannis binas synodos in provincia qualibet præscribunt. Afferit autem firmum ac ratum esse quicquid in huiusmodi conciliis statuitur pro veritate contra mendacium, ita ut ne a summo quidem pontifice rescindi possit. Sed huius hominis impudentiæ quis poterit sine stomacho respondere? Principio namque illud impudentiæ quantum est, quod historiam Eusebii & tripartitam nobis obiicit, in quibus contra nos refertur nihil, pro nobis multa? Quid illud alterum? Quod Nicænum concilium, & Canones Apostolicos opponit, in quibus de synodis provincialium sermo est, quas summi pontifices pro recta ecclesiarum institutione & administratione præscripserunt. Nos autem de synodis generalibus loquimur, quas sine summi pontificis assensu cogere non aliter accipiendum est, ac si regni primarii sine principis assensu, atque adeo illo repugnante cogentur. Illud vero quale est, firmum esse velle quicquid in his synodis statuitur? Pro veritate, ait, contra mendacium. Scilicet, si pro veritate est, ubicunque statuatur, accipiendum est, sed quis nos certiores reddet pro veritate esse, quæcunque a synodis provincialium decreta sunt? Verum de his hæc. Nam in quarta conclusione fusius isthæc explicabuntur.

Secunda conclusio. *Concilium generale, etiam congregatum* 2. concl.

Tom. I.

Ss

Ro.

Romani Pontificis auctoritate, errare in fide potest. Hæc demonstratur aperte exemplo concilii Ephesini secundi, ubi legatis Leonis repugnantibus episcopi ferme omnes Dioscori hæresi subscripserunt. Confirmat hanc luculentius Leo papa in epistolis retro citatis ad quintum argumentum, & synodus octava actione septima, & Nicolaus ad Michaellem imperatorem, & Eugenius quartus, in decreto super unione Iacobitarum, in quo posteaquam Ephesinam secundam synodum sub Leone congregatam condemnavit, quæ videlicet Eutyehiano errori consensit, *Suscipit*, ait, *sancta Romana ecclesia omnes universales synodos auctoritate Romani pontificis legitime congregatas ac celebratas & confirmatas*. Non dixit congregatas solum, sed celebratas & confirmatas. Eadem res ostenditur exemplo quoque Basiliensis synodi, cuius errorem in nono argumento capitis primi opponebamus. Sed de hac re in responsione ad hoc argumentum latius. Præterea nullum concilium ratum est aut fuit, quod Romani pontificis non fuerit fulcitur auctoritate, ut Iulius, Damasus, Pelagius, alique patres in prioris conclusionis confirmationem allegati non obscure tradiderunt: at quamvis concilium sit edicente pontifice summo coactum, si tamen non sunt ab eo concilii dogmata confirmata, sed potius vel is, vel eius legati pugnarunt, tum certe synodus non est fulcita Apostolica auctoritate, non igitur rata & firma erit, ac proinde ne idonea quidem, ut ex ea fidem faciamus. Sed hæc conclusio cap. proximo fusius explicabitur.

3. concl. Tertia conclusio. *Concilium generale confirmatum auctoritate Romani pontificis certam fidem facit Catholicorum dogmatum* (1). Quam quidem conclusionem ita exploratam habere opus est, ut eius contrariam hæreticam esse credamus. Primum, quoniam redibunt alias hæreses universæ conciliorum generalium auctoritate damnatæ, & symbolum quoque Nicænum erit ambiguum, concilii generalis auctoritate sublata. Deinde, si concilium huiusmodi errare in fide posset, nulla profecto certa via esset reliqua, ut in fidei controversiis Catholicum

(1) 15. distinct. cap. Sicut. & cap. Sancta Romana.

dogma explorarem. Qui enim summi pontificis, ac reliquorum omnium ecclesiæ pastorum iudicium detrectat, is nullum vivum iudicem inventurus est, a cuius tribunali non liceat discedere. Volunt Lutherani iudicem in concilio scripturam esse, quæ nec sentit, nec intelligit, nec eloqui ipsa iudicium valet. Lutherus ipse clamat illa verba, *Hoc est corpus meum*, proprie accipienda, Zuinglius contra figurate: quis sententiam dicet? Num scriptura ipsa? An potius Iudex ecclesiæ summus cum concilio sacerdotum, quemadmodum Deuteron. 17. cap. scriptum est? Quod si in iudiciis humanis vivos iudices quis recusaret in republica constitutos, & ad literas mutas & inanimas confugeret, omnibus omnino modis exploderetur. Sed de his & diximus multa alias, & multa sæpe dicemus. Nunc ad propositum revertamur. Sane conciliorum fide reiecta, scripturæ quoque bonam partem amittimus. Nam si quis epistolam Iacobi cum Luthero a literis Canonicis expunxerint, per scripturam hæc certe quæstio definiri non potest. Vivi ergo iudices constituentur oportet. Quod si pastorum detrectato iudicio ad aliud tribunal provocet, nihil aliud profecto facies, quam Christi & ecclesiæ declinare iudices, & pro divinis humanos substituere. Quoscumque nimirum præter pastores ecclesiæ delegeris, humana illi, incertaque auctoritate pollebunt. Ad hæc, vel populus fidelis tenetur stare definitioni concilii, vel potest etiam repugnare. Si tenetur, iam errante concilio populus in eodem errore versabitur. Sin repugnare potest, ubinam illud est (2), *qui vos audit, me audit*? Vbi illud rursum (3), *super Cathedram Moysi sederunt scriba & Pharisei, quæcumque dixerint vobis servate & facite*? Aiunt, si quæcumque dixerint nobis, ea facere iubemur: cur alio loco Christus cavere voluit a fermento Phariseorum? Nam illud Matthæus (4) Phariseorum doctrinam interpretatur. Cur rursum eorum traditiones exemplo etiam proprio contemnere docuit? (5) Aliquid ergo doctrinæ propriæ puritati evangelii admiscere possunt, in quo non solum non sunt audiendi, sed

Ss 2

sunt

(2) Luc. 10. (3) Matth. 23. (4) Matth. 16. (5) Matth. 15.

sunt etiam refutandi. Id ergo præcavit Christus, ne plebs malis docentium exemplis ad contempionem veræ doctrinæ inducatur. Tunc ergo quæ dixerint nobis Pharisei, eadem facere iubet Christus, cum super Cathedram Moyse sederint, hoc est, legem Dei enarraverint, docuerint, proposuerint. Nam si sua doceant, eos negligere non solum possumus, sed debemus. Quemadmodum Augustinus in Ioannem (6) non obscure interpretatus est. Nihil ergo pastores evangelicæ illæ sententiæ iuvant. Quin cum de suo loqui possint, possunt a nobis vel sperni. Vnde Hieronymus in Matth. 17. capite super illis verbis, *Non omnis qui dicit mihi*, &c. Sicut supra, inquit, dixerat eos, qui haberent vestem vitæ bonæ, non recipiendos propter dogmatum nequitiam: ita nunc e contrario asserit, ne his quidam accommodandam fidem, qui cum polleant integritate fidei, turpiter vivunt, & doctrinæ integritatem malis operibus destruant. Sed isti quod de mercenariis ab Augustino dicitur, id ad veros ecclesiæ pastores, vasre, malitioseque traducunt. Nec intelligunt, inter mercenarios veros semper in ecclesia pastores esse, quorum voces audire oves oportet, præsertim si omnium eadem sit. Tunc enim pastorum vox, ecclesiæ quoque vox, atque adeo Christi est. Alioqui, quidnam illud (7) sibi vult, *Obsecro vos ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata*? Divisus est Christus? Absit. Non est dissensionis Deus, sed pacis (8). Ac revera, ut hoc argumentum conferamus in pauca, si oves omnium pastorum unam eandemque doctrinam sequantur, nihil culpæ in ovibus erit. Sequantur ergo, fac ita, & errantibus pastoribus universis oves item omnes errabunt. Quod superiore libro fieri non posse demonstratum est. Iam vero Hieronymus quid sibi velit statim indicat. Docet enim utrumque Dei servis necessarium esse, quo eis fides accommodetur, ut & opus sermone, & sermo operibus comprobetur?

Præterea Martinus quintus in concilio Constantiensi inter

(6) *Tract. 46.* (7) *I. Cor. 1.* (8) *I. Cor. 14.*

ter reliquas interrogationes, quibus suspecti in fide sunt examinandi, eam etiam proponit, utrum credant, quod quodlibet concilium generale universalem ecclesiam representet. Si igitur concilium generale universalis ecclesiæ habet auctoritatem, qui illam de medio tollit, totius ecclesiæ auctoritatem eadem opera dissolvit. Præclarum igitur illud Augustini est libro primo de Baptismo contra Donatistas, cap. decimo octavo, plenarii concilii sententiam, totius ecclesiæ consensionem esse. Præterea, Paulo non alia via commodior visa est ad veritatem in quæstione exorta vestigandam, quam si ad concilium Hierosolymitanum controversia referretur. Eam igitur viam, quam Paulus ad fidei quæstionem terminandam aptissimam existimavit, nos ingredi, & tenere debemus, eamque modestiam imitari, quæ & in Iudæis & in Gentibus a Luca Actorum quinto decimo capite describitur. Poterant enim Gentes cum concilio illo Hierosolymitano exoptulare, quod libertatem sibi a Christo datam eriperent, quodque cæremonias nonnullas humeris discipulorum tanquam necessarias imponerent, quæ minus necessariae esse videbantur, cum Christi fides esset ad salutem idonea. Sed ne Iudæi quidem repugnare, qui tamen concilii definitioni scripturam possent opponere dicentem, *Homo cuius caro præputii*, &c. Tantum itaque honoris concilio deferentes, formam futuris servandam sæculis exhibere, ut synodis Petri, successorumque eius auctoritate firmatis certa fides haberetur. *Visum est*, inquit, *Spiritui Sancto, & nobis*. Concilii ergo sententia Spiritus Sancti sententia ipsissima est. Accedit illa quoque causa, quod ecclesia Catholica conciliorum generalium decreta semper accepit, ab ipsisque habitos hæreticos tales etiam esse sine dubio existimavit. Necessarium est igitur conciliorum tenere fidem, si ecclesiæ fidem tenere volumus. Quæ res libro etiam superiore magnis argumentis confirmata est.

Quarta conclusio. *Concilium provinciale non confirmatum a summo pontifice errare in fide potest.* Cuius rei exemplum habes in concilio Mediolanensi lib. 10. hist. ecclesiast. cap. 20. & in concilio Antiocheno 90. episcoporum lib. 4. histor. trip. cap. 9. & in Seleuciano lib. 1. tripart. cap. 34. & in Carthaginensi, cuius inter arguendum mentionem fecimus. Hæc quoque conclusio

4. concl.

clusio non exemplis modo, sed testimonio etiam Synimachi comprobatur inquentis (9), *Concilia sacerdotum ecclesiasticis legibus per provincias decreta, quia presentiam Papae non habent, valetudinem perdididerunt.* Ita leges aut nimis duras, aut parum rationi consentaneas a conciliis provincialibus interdum editas, non est negandum. Qualis illa fortasse fuit apud Aquisgranum, quae refertur trigesima sexta quaestione secunda, cap. *Placuit.* Illa rursus non imprudenter modo, verum etiam impie a concilio Elibertino lata est de tollendis imaginibus. Quod si generale concilium cui auctoritas episcopi Romani deest, errare in fide potest, errabit aliquando, ac multo etiam magis, synodus provincialis.

5. concl. Quinta conclusio. *Concilium provinciale summi pontificis auctoritate firmatum in fide nequit errare.* Multorum autem haereticorum damnatio esset incerta, si haec conclusio certa non esset. Plerique enim haeretici non per concilia generalia, sed per provincialia sunt damnati.

Vt, Priscillianus in concilio Toletano primo (10); Elvidius in concilio Telenfi; Pelagius in Conciliis Milevitano, & Carthaginensi. Quanquam Pelagium synodo etiam Ephesina damnatum de haeres. cap. *Fraternitatis* Gregorius tradit. Sed haec sententia hodie apud Ephesinum concilium non extat. Deinde nec expedit nec tolerabile est, singulis haereticis condemnandis singulas generales synodos cogere, cum ergo ecclesiae suae Deus prospexerit in necessariis, nimirum ad haereses privatas in provinciis refutandas, concilia provincialia factis erunt, si erunt modo summi pontificis auctoritate roborata. Praeterea, quoscunque eiusmodi concilia damnare, ecclesia eos semper exploret, errare igitur illa in fide nequeunt. Quod si possent, vel unum certe exemplum proferretur. At nullum omnino est. Nam, quod Oecolampadius adfert e Romana synodo sub Gelasio, ubi definitum esse ait, substantiam panis in Eucharistiae Sacramento manere, id commen-

(9) 17. dist. cap. concilia. (10) Primum confirmatum est a Leone 2. a Siricio. 3. & 4. ab Innocentio, & Celestino.

titium esse loco proximo demonstraturi sumus. Nullius enim synodi illa sententia est, sed ne Gelasii quidem.

Praeterea Symmachus Papa tradit (11), concilia provincialia quotannis per ecclesiae leges decreta, quia praesentiam Papae non habent, valetudinem perdidisse: ergo si praesentiam habent, valida erunt. In 7. item synodo action. 3. cum Theodorus concilia generalia recepisset, statim subdit, *Locales* (12) *synodos non aversamur, sed magis amamus, amplectimur, & recipimus. Earum etiam divinitus inspiratas canonicas constitutiones, correctiones, & legitationes summa observantia colimus.* Hanc autem epistolam Theodori, & orientalium probat ipsa 7. synodus. Atque 8. synodus sess. postrema. Canone 1. *Regulas,* inquit, *quae ecclesia sancta tam a sanctis apostolis, quam ab orthodoxorum universalibus, necnon & localibus conciliis tradita sunt, servare ac custodire profitemur. Sed & omnes, qui Christiano censentur vocabulo, damnationibus & iustificationibus, quae per illas prolatae sunt, canonicè subici decernimus.* Haec tenus 8. synodus. Cuius verba in iis maxime conciliis locum habere intelligenda sunt, quae a summo pontifice sunt confirmata. Summus enim Pontifex, ut sequenti loco demonstrabitur, in fidei iudicio errare non potest. Conciliorum ergo provincialium decreta ad fidem pertinentia firma & certa sunt, si a Romano Pontifice confirmantur. Id quod Actorum 15. capite explicatum est. Quod enim ibi congregatum legitur, hoc non generale, sed provinciale concilium fuit. At non minor fides habita est Petro praesidenti, quam si esset synodus generalis. Qua ex re Erasmi calumnia retunditur. Cum enim in annot. super epistolam ad Rom. cap. 5. dixisset, se non usqueadeo astringi synodo Milevitana aliisque similibus conciliis provincialibus, subdidit: *Alioquin si quis urgeat, esse servanda quaecunque in illis decreta sunt, proferam ex illis dogmata quaedam, quae nunc ecclesia damnat pro haereticis.* Haec tenus ille. Sed, ut diximus, Milevitani concilium confirmatum est, ideo illo Christianus urgetur. Illa vero, e quibus dogmata haeretica proferentur, confirmantur.

(11) 17. dist. cap. concilia. (12) Locales hic vocantur provinciales.

firmata non sunt. Ac de his aliam conclusionem adiciamus.

6. concl. Sexta conclusio. *Ex conciliis provincialibus, licet eis auctoritas episcopi Romani desit, probabile quidem argumentum sumitur ad fidei dogmata suadenda.* Huius rei vel illud abunde magnum argumentum est, quod ex innumeris conciliis eiusmodi vix quinque aut sex reperiuntur, quæ a recta definiendi ratione, ac via declinarint. Si ergo huiusmodi concilia rectam ut plurimum fidem tenent, raro deficient; probabilissimum sine dubio est, quod ex id genus conciliis argumentum promitur. Atque certe, nisi sint peculiariter reprobata, communi ecclesiæ, vel silentio, vel etiam implicito consensu commendantur, si ad ecclesiæ communem notitiam pervenerint. Non enim fit aliquo pacto verosimile, ut concilii provincialis toto orbe vulgati hæresim ecclesia diu dissimulaverit. Error enim, cui non resistitur, approbatur 83. dist. cap. *Error.* Nec mihi concilium Elibertinum obiicias. Nam in ea parte, qua erravit, semper a Catholicis explosum est. Hæc ergo causa est vel maxima, cur Toletana, Arelatensis, Hispalensis, & alia similia antiqua concilia licet non expresse, implicite tamen probata ab ecclesia videantur. Nam Ancyritanum, Neocæsariense, Gangrense, Sardicense, Aphricanum, & Carthaginensia a Leone 4. confirmata sunt 20. dist. cap. *De libellis.* Trullana quoque synodus quædam concilia provincialia probavit (13), sed quantum hæc Trullana adprobatio valeat, postea sumus fuse disputaturi. Nunc illud solum asserimus, concilia, quæ a summo Pontifice comprobata non sunt, non certum quidem illud, sed probabile tamen argumentum suppeditare ad fidei dogma corroborandum. Id quod ex Innocentio colligitur 20. dist. cap. *De quibus.*

7. concl. Septima conclusio, *Concilia episcopalia, si a Romano Pontifice in decretis fidei confirmentur, certum argumentum veritatis exhibent.* Si enim Toletana synodus, præsidente, & confirman- te Petri successore in fide errat, non videtur causa esse, cur Romana synodus errare non possit. Item concilium provin- ciale a summo Pontifice confirmatum certæ auctoritatis est, er-

(13) 16. dist. cap. quoniam.

ergo, & synodus episcopalis. Sed non venit in mentem, alia episcopalis synodus in iudicio fidei a Romano episcopo confirmata, præter Complutensem sub Alphonso Carrillo archiepiscopo Toletano, ubi damnatus est magister quidam Oxomen- sis, qui falso de clavibus ecclesiæ, & pœnitentiæ sacra- mento sentiret.

Postrema conclusio. *Synodus episcopalis per se quidem in iudicio hæresis probabilem fidem facere potest, certam non potest.* Illud prius expedire debemus, nam hoc posterius satis expeditum est. Illud ergo ostenditur ex cap. *Ad abolendam, de hæreticis*, ubi a Lucio tertio vinculo perpetui anathematis innodantur ii, quos vel Romana ecclesia, vel singuli episcopi per dioceses suas cum consilio clericorum, vel etiam, si oportuerit, vicinorum episcoporum hæreticos iudicaverint. Non ergo levis coniectura accipietur ex huiusmodi synodorum iudiciis, quæ Lucius tanti fecit, ut pro excommunicatis habendos esse decreverit, quos eadem synodi hæreticos definierint. Nec me clam est, quod quidam viri docti hanc Lucii decretalem de deprehensis in manifesta hæresi interpretantur. Alio- qui ius negant concilio episcopali atque adeo provinciali de hæresi iudicandi. Id probant, quod fides res est omnibus communis, quare potestas censendi de hæresi contra- ria non penes privatas ecclesias, sed penes universalem eccle- siam erit. Item suadent id ex cap. *Maiores, de baptism.* & ex cap. *Quoties* 24. quæst. 1. ubi eiusmodi causæ ad solam se- dem apostolicam dicuntur esse referendæ, cum illi speciali pri- vilegio a Domino reservatæ sint. Ac post verba citata idem Lucius hoc videtur confirmare inquiens. *Præsenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste fuerit in hæresi depre- hensus, &c.* Loquitur ergo Pontifex in casu, quo hæresis est manifesta. Sed mihi semper longe probabilior illorum senten- tia visa est, qui putant, eos plane, & simpliciter anathema- tis vinculo per hanc Lucii decretalem alligari, quos vel Ro- mana ecclesia, vel synodus provincialis, aut etiam episcopa- lis hæreticos iudicaverint, quamvis non sit hæresis omnibus manifesta. Primum enim, non dixit textus, quos hæreticos declaraverint, sed, *iudicaverint.* Alioqui, si declaratio illa rei manifestæ erat, non verum in causa fidei iudicium, quorsum

eam rem ad episcopum cum consilio clericorum, & non magis ad Theologos Lucius retulit, ut scilicet eos anathemate percelleret, qui a Theologis eruditissimis hæretici declararentur? Deinde, si Lucius non proprie verbum illud, *iudicaverint*, usurpavit, sed improprie, pro eo quod est, rem manifestam exponere: cum idem omnino verbum simul & ad ecclesiam Romanam, & ad episcopum cum clericis suis referatur, consequens fieret, ut etiam pari modo per ecclesiam Romanam non hæreticos iudicatos, sed declaratos excommunicari a Lucio intelligeremus. At constat, vocem illam de ecclesia Romana proprie & simpliciter intelligi: non est igitur, cum ad synodum episcopi refertur, in alium sensum detorquenda. Adde, quod multifariam causa eius, qui hæreseos insimulabatur, ad id genus synodos referri poterat. Primo ex sedis apostolicæ commissione peculiari, ut de causa Priscilliani cognovit concilium Toletanum primum (14): & de causa Magistri cuiusdam Oxomensis cognovit synodus Complutensis sub Domino Alphonso Carrillo archiepiscopo Toletano (15). Mox sine commissione Pontificis speciali, id quod inquisitores modo faciunt, in hæresi quidem manifesta, sed ubi non erat manifestum, an reus esset hæreticus, vel quia non erat probatum & notum eum propositionem hæreticam asseruisse, vel certe quia, etsi asseruisset, nondum erat comperta pertinacia, sine qua hæreticus nullus est. Postremo in hæresi non perinde manifesta, ut omnibus passim esset exposita, sed tali tamen, ut non esset necesse, aut ad concilium generale, aut ad apostolicam ecclesiam referre eam: quod periti Theologi hæresim esse consentirent. Et in his omnibus casibus ius & olim habebat synodus, & nunc habent ii, quibus fidei cognitio est mandata, pronuntiandi, ac iudicandi de causa fidei. Tametsi huiusmodi tribunalium iudicia non adeo explorata sunt, ut falsa esse non possint, non in re dubia solum, interque viros doctos controversa, quo casu synodi locales non habent de hæresi pronuntiare: sed etiam in re, quæ omnibus provinciæ Theologis videretur manifesta, quo casu sine crimine usurpa-

(14) *Leo commisit.* (15) *Sixtus 4. commisit.*

ti iudicii de causa fidei pronunciant. In his ergo tribus casibus, licet iudicia hæc certa, & firma in ecclesia non sint, expedit tamen, ut quoniam sunt valde probabilia, maximi a fidelibus habeantur. Nec enim erit parum ecclesie noxium, si non interim ab his perinde ut ab excommunicatis caveat, quos non ecclesia Romana modo, verumetiam synodus, aut provincialis, aut episcopalis hæreticos iudicavit. Sed primam obiectionem videamus. Causa, inquiunt, fidei omnibus communis est, atque adeo privatis iudicibus non licet de ea sententiam ferre. Et læsæ maiestatis, ac proditæ reipub. crimen cives universos tangit, & privati tamen iudices de eo censere solent. Nam capitula illa, quæ afferunt, intelligenda sunt, cum res inter ipsos episcopos, & viros Theologos est ambigua: quemadmodum Pelagius explicuit 17. distinct. cap. *Multis.* Qui etiam sensus ex Deuter. 17. cap. manifestius habetur. *Si difficile, inquit, & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris :::: & iudicum intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus, &c.* Nam illud quidem, quod Lucius addit, nihil militat adversum nos. Non enim dixit, quicumque fuerit in manifesta heresi deprehensus, sed quicumque manifeste fuerit in hæresi deprehensus. Vult autem, quod ibidem perspicuum est, ut nemo tradatur brachio sæculari, nisi hæreticum esse constiterit. Eiusmodi enim pœnæ, ut executioni mandentur, probationes exigunt luce meridiana clariore. Sed de conciliorum auctoritate dictum est satis.

CAPVT V.

Ubi nodi quidam solvuntur, quibus interdum homines etiam docti illigari solent.

Quibus rebus expositis, nihil aliud superesse videbatur, nisi ut argumenta refelleremus, quæ a principio sunt posita. Sed paranti mihi eas obiectiones repellere, obiecerunt se scrupuli aliquot, quos prius convenit excute-